

Силабус курсу:

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АРХЕОЛОГІЇ СХОДУ УКРАЇНИ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	032 Історія та археологія
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	весняний
Кількість кредитів ЄКТС:	7,5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

Бровендер Юрія Михайловича (лектор)

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

Професор кафедри історії та археології

brovender@snu.edu.ua	+38-050-655-94-45	посада Viber за номером телефону	Он-лайн
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Мета вивчення курсу: Метою лекційних занять за дисципліною є розкриття сучасних теоретичних знань з археології Сходу України, особливостей матеріальної і духовної культури давніх спільнот на теренах східноукраїнського регіону, а також закладання основ для подальшого накопичення конкретно-історичних знань і навичок для успішного використання їх у професійній діяльності, в т.ч. у дослідженні проблем археології і давньої історії України.

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння здобувачем навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти бакалавра; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які бакалаври отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знати:

- основний фактичний матеріал;
- джерела й літературу за курсом;
- понятійно-термінологічний апарат курсу;
- особливості матеріальної та духовної культури масивів давнього населення східноукраїнського регіону;
- сучасні підходи до визначення місця і ролі давніх спільнот східноукраїнського регіону у процесі культурогенезу;
- досягнення сучасної археології у вивченні актуальних питань давніх спільнот Сходу України, як у теоретичному, так і у практичному

плані

Вміти:

- аналізувати підходи до вивчення старожитностей східноукраїнського регіону, обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо процесів розвитку археологічних культур і народів на теренах сходу України;
- орієнтуватись у науковій та періодичній літературі із актуальних питань археології сходу України;
- працювати з науково-методичними посібниками;
- застосовувати отримані теоретичні знання під час проведення наукових досліджень реконструктивно-теоретичного рівня

Передумови до початку вивчення:

Майбутні фахівці з історії та археології зможуть розвинути професійні надбання, напрацьовані в результаті виконання робочої програми навчальної дисципліни «Актуальні питання археології України» завдяки вивченню наступного блоку дисциплін з циклів загальної та професійної підготовки: «Історія первісного суспільства», «Археологія та методика польової археології», «Давні виробництва Східної Європи»

Мета курсу (набуті компетентності)

Метою викладання дисципліни є орієнтація майбутніх фахівців в актуальних питаннях археології сходу України, формування компетентних фахівців у різнобічних аспектах археології східноукраїнського регіону.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК08. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним. 10. Здатність працювати в команді.

СК01. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК02. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК03. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК04. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК05. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК06. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК07. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історикокультурної спадщини.

СК08. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК09. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анутовувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК010. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК011. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.

СК012. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

РН01. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

РН02. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

РН03. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

РН04. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

РН05. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

РН06. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

РН07. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

РН08. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

РН09. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

РН10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

РН11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

РН12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

РН13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

РН14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

Структура курсу

№	Тема	Години (ЛПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Введення в курс «Актуальні проблеми археології Східної України»	2/2	Мета та завдання курсу. Проблема охорони археологічної спадщини на Сході України. Археологічна періодизація та хронологія пам'яток Східної України.	Індивідуальні завдання. Обговорення
2	Дискусія про час і шляхи первинного заселення людиною території Східної України.	2/2	Історія дослідження проблеми часу та шляхів заселення людиною території Східної Європи: <i>Карл Ернст фон Бер</i> , <i>Якоб Асмуссен Ворсо</i> , <i>О. С Уваров</i> , <i>С.М. Замятнін</i> , <i>П.Й. Борисковський</i> , <i>М.Д. Праслов</i> , <i>О.О. Формозов</i> , <i>В.П. Любін</i> , <i>С.М. Бібіков</i> . Ранньопалеолітичні знахідки рубил поблизу м. Ізюм на Сіверському Дінці й біля станції Амвросіївка на Донеччині. Палеолітична пам'ятка Королеве в Закарпатті.	Індивідуальні завдання. Обговорення
3	Обробка кременю та ознаки його штучного розколювання.	2/2	Причини провідної ролі кременю у виготовленні знарядь праці за кам'яної доби. Особливості штучного розколювання кременю. Відбійник, скол. Ознаки штучного розколювання кременю пласке черевце та опукла спинка, ударна площина, відбивний горбок з фасетками біля нього, хвилі на поверхні, що розходяться від місця удару відбійником, ретуш робочого краю. Нуклеус. Відщеп. Техніка обробки кременю доби середнього палеоліту: муст'є класичне однібічне, муст'є двобічне або Мікок, Левалуа, протопризматична техніка. Пізньопалеолітична техніка обробки кременю: ориньяк, селет, гравет, епігравет. Індустрія наконечників стріл на пластинах та архаїчних сегментів, трапецій (Лінгбі, Свідер, Красносілля, Гамбург, Осокорівка, Азиль тощо).	Індивідуальні завдання. Обговорення
4	Актуальні питання археології палеоліту Східної України.	2/2	Стан палеолітознавства за часів Незалежної України. Періодизація палеоліту України відповідно новітнім дослідженням. Амвросіївка – пам'ятка палеолітичних мисливців на бізонів.	Індивідуальні завдання. Опитування
5	Актуальні питання археології	2/2	Актуальні питання археології мезоліту. Білінгенська катастрофа та її наслідки. – Північна балтійська та південна	

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	мезоліту та неоліту Східної України.		надчорноморська культурні провінції. Донецька та зимовниківська культури. Актуальні питання археології неоліту. Криза мисливської економіки. Південно-західна та південно-східна культурні провінції. Дніпро-донецька та донецька культури. Могильники Маріупольського типу.	
6	Актуальні питання раннього періоду доби міді Східної України (друга – остання чверть V тис. до н.е.).	2/2	Вплив розвинених осередків землеробського світу – балкано-карпатського та північнокавказького на культурний та економічний розвиток перших скотарів у степовій зоні України. Перші широкі пересування степовиків. Поява нової поховальної традиції. Скелянська культура.	Індивідуальні завдання. Опитування
7	Актуальні питання енеоліту Східної України кінця V – друга чверть IV тис. до н.е.	2/2	Актуальні питання енеоліту Східної України (кінець V – початок IV тис. до н.е.). Стогівська (середньостогівська) культура. Наслідки виснаження балкано-карпатських міднорудних осередків. Актуальні питання середнього періоду доби міді (початок – друга чверть IV тис. до н.е.) Східної України. Квітянська культура. Дерев'янська культура. Проблема дерев'янських вершників.	Індивідуальні завдання. Опитування.
8	Актуальні питання пізнього періоду доби міді Східної України (друга половина IV –початок III тис. до н.е.).	2/2	Наслідки зміни клімату. Складна мозаїка культур на сході України. Пам'ятки животилівсько-вовчанського типу, Міграційна хвиля з лісостепового межиріччя Дону та Сіверського Дінця, зі Слобожанщини. Репінська культура.	Індивідуальні завдання. Опитування.
9	Проблема періодизації бронзової доби України	2/2	Троїста періодизація доби бронзи В.О. Городцова. Виділення нових археологічних культур у другій половині ХХ ст.: багатоваликівська (бабинська), сабатинівська, білозерська. Відповідність археологічних культур п'яти періодам епохи бронзи: рання, середня, перехідний від середньої до пізньої бронзи, пізня та фінальна бронза.	
10	Проблема розробки мідних руд Донбасу в допізньобронзовий час	2/2	Дискусія навколо проблеми. «Непрямі ознаки», щодо можливості експлуатації мідних руд Донбасу. Причини відсутності свідцтв металовиробництва епохи енеоліту - середньої бронзи на території мідних рудопоясів Донбасу.	Індивідуальні завдання. Опитування.
11	Теоретичні основи проблеми	2/2	Заняття 1. Польові дослідження С.Й. Ттарінова у Бахмутській улоговині Донбасу. Дослідження Ю.М. Бровендера	Індивідуальні завдання. Опитування.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	металовиробництва Донецького гірничо-металургійного центру доби бронзи.		комплексу пам'яток Картамиського археологічного мікрорайону (КАМ). Новий напрям в українській археології – гірничої археології. Упорядкування понятійного апарату про металовиробництво Є.М. Черних в 60-ті роки ХХ ст. Виділення виробничих зон в рамках конкретних культурно-історичних утворень. Поняття «виробнича зона», «металовиробництво», «гірничача виробка», «копальня». Способи видобутку мідних руд. Види руд у Бахмутській улоговині.	
12	Теоретичні основи проблеми металовиробництва Донецького гірничо-металургійного центру доби бронзи.	2/2	Заняття 2. Металовиробничі цикли: гірничо-добувний, гірничо-збагачувальний, металургійний, металообробний. Свідчення певного етапу металовиробництва на пам'ятках бронзового віку у Бахмутській улоговині Донбасу. Кількісне співвідношення свідчень металовиробництва на пам'ятках КАМ. Гірничо-металургійний центр. Гірничо-металургійна область. Донецький гірничо-металургійний центр (ДГМЦ). ДГМЦ в системі Євразійської металургійної провінції.	Індивідуальні завдання. Опитування.
13	Місто Гелон Геродота на сході України	2/2	Більське городище — унікальна пам'ятка вітчизняної та світової археології. Ототожнення Більського городища з містом Гелон, який згадує Геродот в «Історії». Історія дослідження Більська. Результати дослідження Більського городища та розкопок на Барвінковій Горі.	Індивідуальні завдання. Опитування.
14	Поховальні пам'ятки скифської аристократії у східноукраїнському лісостепу	2/2	Історія відкриття аристократичних поховань, розташованих між с. Караван та м. Люботин поблизу Харкова. Поховальні пам'ятки Сіверськодонецького Лісостепу як свідчення участі воїнів, похованих наприкінці VII — на початку VI ст. до н. е. у, у передньоазійських походах кочовиків.	Індивідуальні завдання. Опитування.

Рекомендована література

Основна література:

1. Археологія України. Курс лекцій за ред. Л.Л. Залізняка. – К.: Либідь, 2005. – 503 с.
2. Археологія України за роки незалежності, - К.: ІА НАН України, 2022
3. Археологічний словник – довідник. – К., 1998.
4. Бандуровский А. В., Курганы скифского времени (северскодонецкий вариант) / А. В. Бандуровский, Ю. В. Буйнов - К: ИА НАН Украины, 2000.

5. Березанская С.С. Усово озеро. Поселение срубной культуры на Северском Донце / С.С. Березанская. – К.: Наук. думка, 1990.
6. Березанская С.С. Культуры эпохи бронзы на территории Украины / С.С. Березанская В.В. Отрощенко, Н.Н. Чередниченко, И.Н. Шарафутдинова. – К.: Наук. думка, 1986.
7. Братченко, С. Н. Донецька катакомбна культура раннього етапу. Луганськ: Шлях, 2001.
8. Братченко, С.Н. Левенцовская крепость. Памятник культуры бронзового века. – К.-Скіф. – 2012.
9. Брей У. Археологический словарь / У. Брей, Д. Трамп. – М., 1990.
10. Бровендер Ю.М. Капитаново-1. Поселение покровской срубной культуры в Северскодонецком Левобережье / Ю.М. Бровендер / Старожитності степового Причорномор'я та Криму. – Запоріжжя: ЗГУ, 2000. – С. 170-186.
11. Бровендер Ю.М. Картамиський комплекс гірничо-металургійних пам'яток бронзового віку в Центральному Донбасі / Ю.М. Бровендер, В.В. Отрощенко, А.Д. Пряхін // Археологія. – № 2. – 2010. – С. 87-101.
12. Бровендер Ю.М. Степановское поселение срубной общности на Донецком кряже / Ю.М. Бровендер. – Алчевск: ДонДТУ, 2013.
13. Бунятян К.П. Давнє населення України. – К.: Либідь, 1999.
14. Гаврилюк, Н. А. Экономика Степной Скифии VI— III вв. до н. э. – К.: О. Філюк, 2013.
15. Гошко Т. Ю. Металеві казани з Великого Степу за доби пізньої бронзи / Т. Ю Гошко, С. О, Агапов, Отрощенко, К.: Майдан, 2018.
16. Гречко, Д. С. Населення скіфського часу на Сіверському Дінці.- К.: ІА НАН України, 2010.
17. Журавлев О. П. Остеологические материалы из памятников эпохи бронзы лесостепной зоны Днепро-Донского междуречья - К.: ИА НАН Украины, 2001.
18. Залізник Л.Л. Стародавня історія України. - К.: Темпора, 2019.
19. Залізник Л.Л. Фінальний палеоліт і мезоліт континентальної України. Кам'яна доба України, 8. К: Шлях, 2005.
20. Залізник Л.Л. 2010. Періодизація та культурна диференціація верхнього палеоліту України. Археологія, 4, 2010. - с. 4—13.
21. Залізник, Л. Л. Від пізніх неандертальців до ранніх індоевропейців. Кам'яна доба України, 19, 2020. - с. 149—165.
22. Кротова, О. О. Пізньопалеолітичні мисливці азовочорноморських степів. – К.: О. Філюк, 2013.
23. Литвиненко Р. О. Генеза, розвиток та історична доля культурного кола Бабине. Матеріали та дослідження з археології Східної України, 9, 2009. - с. 44—90.
24. Пряхин А.Д. Мосоловское поселение металлургов-литейщиков эпохи поздней бронзы / А.Д. Пряхин. – Воронеж: ВГУ, 1996.
25. Словник-довідник з археології. -К.: Наукова думка, 1996.
26. Ромашко В.А. Заключительный этап позднего бронзового века Левобережной Украины (по материалам богуславско-белозерской культуры) / В.А. Ромашко. – К., 2013
27. Санжаров С.Н. Восточная Украина на рубеже эпох средней – поздней бронзы / С.Н. Санжаров. – Луганск, 2010. – 488 с.
28. Санжаров С.Н. Поселения неолита-ранней бронзы Северского Донца / С.Н Санжаров., А.А. Бритюк., Н.С. Котова, Е.А. Черных. – Луганск: Изд-во ВУГУ, 2000.
29. Татаринов С.И. Древние горняки-металлурги / С.И. Татаринов. – Славянск: Печатный двор, 2003.

Електронне джерело. – Режим доступу :

1. <https://www.litres.ru/sabit-ahmaturov/kochevniki-evrazii-ot-ariev-do-zolotoy-ordy/chitat-onlayn/>

- 2 <http://ihaefe.org/files/publications/full/koch-emp-evr.pdf>
3. https://books.google.com.ua/books?id=cWmPCgAAQBAJ&pg=PA417&lpg=PA417&dq=%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0+%D0%BF%D0%BE+%D0%BA%D0%BE%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%8B%D0%BC+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BC+%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B8&source=bl&ots=ZvpDlckEDv&sig=ACfU3U0nIaZ3q6zZdEgBW0CvUYtg4g9CmQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwjggoCX47DhAhVpsIsKHV_qDgEQ6AEwD3oECAgQAQ
4. https://books.google.com.ua/books?id=D5R2DwAAQBAJ&pg=PA18&lpg=PA18&dq=%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0+%D0%BF%D0%BE+%D0%BA%D0%BE%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%8B%D0%BC+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BC+%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B8&source=bl&ots=TLyw9aGisx&sig=ACfU3U3lDa1u6aoD1IYXJj_77JZCFkCqMw&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwj3vp-547DhAhVIpYsKHSzQCjo4ChDoATAGegQICRAB
5. [www.twirpx.com/files/historic/ukraine/ancient history/](http://www.twirpx.com/files/historic/ukraine/ancient%20history/)
6. <https://storify.com/.../vinokur-trubchani-nov-davnya-i-serednovichna-istori>
7. www.academia.edu/
8. <https://arheologija.ru/arheologiya-ukrayini-kurs-lektsiy/>
9. <file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D0%90%D1%80%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96%2030.pdf>

Інформаційні ресурси.

1. Бібліотека Гумер - гуманітарні науки. Режим доступу: <http://www.gumer.info>
2. Журнал «Археологія». – Режим доступу: http://www.vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=93&Itemid=171
3. Інститут археології НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iananu.org.ua/>
4. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
5. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
6. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle2.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1. Археологія України: курс лекцій: навч. пос. за ред. Л.Л. Залізняка. – К.: Либідь, 2005.
2. Винокур І.С., Телегін Д.Я. Археологія України: підр. для студ. іст. вищ. навч. закл. – Тернопіль, 2005.
3. Скакальська І.Б. Археологія: навч. методичний посібник. – К.: ЦУЛ, 2018.
4. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., Черняков І.Т. Археологія та стародавня історія України: курс лекцій: навч. посіб. – К.: Либідь, 1992.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма

Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	30	-
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	20
Індивідуальна робота	20	30
Залік (тест)	50	50
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів засобами: – за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.